

vlaams netwerk
van verenigingen
waar armen
het woord
nemen

Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen vzw
Aromagebouw / Vooruitgangstraat 323 bus 6 (3de verdieping) / 1030 Brussel /
tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59
info@vlaams-netwerk-armoede.be / <http://www.vlaams-netwerk-armoede.be>

Wie heeft nood aan een vrijetijds- of kansenpas?

Criteria bepalen in functie van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede

Decreet ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport,
Hoofdstuk IV, artikel 22

In het voorjaar van 2009 organiseerden Demos vzw, het Fonds vrijetijdsparticipatie en het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, vijf provinciale infomomenten 'lokale netwerken vrijetijdsparticipatie'.

Hier werden tientallen vragen verzameld van lokale besturen, verenigingen en andere betrokken actoren, met betrekking tot het opstarten van lokale initiatieven om de financiële drempel naar vrijetijdsbesteding voor mensen in armoede weg te werken.

Heel wat vragen betroffen het bepalen van de doelgroep. Deze vragen werden meestal gesteld in functie van het opmaken van reglementen of criteria voor lokale kortingsystemen.

Verenigingen waar armen het woord nemen die een jarenlange lokale ervaring hebben met vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede, kansenpassen, overleg met lokale besturen en culturele partners..., vormen samen de '**overleggroep cultuur**' van het Vlaams Netwerk.

Deze overleggroep heeft zich gebogen over het bepalen van de doelgroep die nood heeft aan een vrijetijdspas, met deze nota als resultaat.

Het Decreet ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport, en meer bepaald artikel 22 betreffende de lokale netwerk vrijetijdsparticipatie, **legt zelf geen bindende criteria op** voor het afbakenen van de genoemde doelgroep 'mensen in armoede'.

Onderstaande nota is bedoeld als discussiebasis voor de lokale initiatiefnemers, die de uiteindelijke definiëring moeten vastleggen in samenspraak met de armoedepartners van het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

1. Objectieve inkomensgrens als basiscriterium

Een vrijetijds- of kansenpas is in de eerste plaats bedoeld om de financiële drempel naar vrijetijdsbesteding weg te nemen. In artikel 22 van het participatiedecreet wordt de doelgroep ook expliciet omschreven als 'mensen in armoede'.

Het meest logische en meest gebruikte criterium om te bepalen wie recht heeft op een vrijetijdspas, is dan ook een bepaalde **inkomensgrens**.

Hoe deze inkomensgrens wordt bepaald, berekend en gecontroleerd, kan sterk verschillen.

Als netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, pleiten wij voor een rechtvaardige, uniforme basis op Vlaams niveau.

Deze basis moet verder worden aangevuld en genuanceerd door middel van participatie van mensen in armoede en hun verenigingen.

Op die manier kan een lokaal gedragen en aanvaard systeem ontstaan.

Als basiscriterium nemen we hier het omnio-statuut als basis. Dit omdat het één van de enige wettelijke, uniforme en federale bepalingen is van een doelgroep op basis van inkomen en een nood aan financiële tegemoetkoming (in gezondheidskosten). Er zijn echter nadelen aan het systeem verbonden die moeten opgelost worden met aanvullende criteria op maat.

Het omnio-statuut

Het omnio-statuut is een uitbreiding van de verhoogde tegemoetkoming in gezondheidskosten van het eerdere WIGW-statuut (weduwenaars, wezen, invaliden, gepensioneerden, langdurig werklozen, leefloners, mensen die recht hebben op een tegemoetkoming voor gehandicapten). Het statuut wordt ook gekoppeld aan andere voordelen zoals vermindering op het openbaar vervoer, sociaal telefoontarief enz...

Het omnio-statuut moet individueel aangevraagd worden bij het ziekenfonds en wordt bepaald op basis van het bruto - jaarinkomen van alle personen die op hetzelfde adres gedomicilieerd zijn op 1 januari van het aanvraagjaar.

Indicatie: Het jaarinkomen van de aanvrager mag het bedrag van 14.339,94 € (brutto) niet overschrijden, vermeerderd met 2.654,70€ per bijkomend persoon op hetzelfde adres.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none">- omnio + WIGW bakenen een vrij relevante groep af op basis van objectieve inkomenscriteria- Eens aangevraagd, is het voor de gebruiker makkelijk te bewijzen: code op kleefbriefje mutualiteit eindigt op '1'- Het omnio-statuut geeft recht op bijkomende voordelen- het omnio-statuut overstijgt het lokaal en zelfs Vlaams niveau	<p>Het omnio-statuut wordt niet automatisch toegekend maar moet zelf aangevraagd worden:</p> <p>Op dit moment heeft slecht 1 op 7 rechthebbenden het statuut ook effectief aangevraagd. Het statuut als basis gebruiken voor bijkomende voordelen kan discriminerend werken en een Mattheus-effect veroorzaken (best geïnformeerde mensen vragen snelst het statuut én krijgen bijkomende kortingen)</p> <p>Een risico bij een grote groep rechthebbenden is een uitputting van de middelen vrijetijdsparticipatie, maar niet noodzakelijk aan de mensen die er het meeste nood aan hebben.</p>

	<p>Het omnio-statuuat wordt berekend op het jaarinkomen van alle personen op één adres. Mensen in armoede blijven vaak samenwonen (bv meerderjarige kinderen) om kosten te dekken, maar vallen hierdoor uit de boot. Bovendien wordt de situatie berekend op de situatie van het vorig aanslagjaar, wat kan zorgen voor een vertekend beeld.</p> <p>Het omnio-statuuat houdt geen rekening met schulden, wat een veel voorkomende armoedefactor is. Ook gezondheids-, woon- en onderwijskosten kunnen zeer hoog zijn tov het inkomen.</p>
--	--

⇒ De in de rechterkolom aangehaalde minpunten kunnen tegengegaan worden dmv een **inhoudelijke aanvulling** tijdens een **persoonlijk contact** bij aanvraag van de kaart.

!! Mensen bij wie het inkomen grotendeels wordt gehypothekeerd door zeer hoge woon- en energiekosten, gezondheidskosten die niet worden terugbetaald, schooluitgaven... beschikken NIET over de middelen om aan vrijetijdsparticipatie te doen.

Er is meer sensibilisatie nodig, zowel over deze groep ('schulden' worden vaak bestempeld als een persoonlijk falen, terwijl mensen bv ook energierekeningen opstapelen door structurele tekorten in hun inkomen!), als binnen deze groep: deze mensen vinden vaak van zichzelf dat ze geen 'recht' hebben op ontspanning.

2. Betrokkenheid van mensen in armoede en hun organisaties

Praktijkervaringen van verenigingen waar armen het woord nemen, wijzen uit dat een kansentas alléén niet leidt tot meer vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede. De kansentas of kortingskaart is het noodzakelijke instrument om aan het einde van een traject de stap te kunnen zetten naar participatie.

De stappen die hiervóór moeten gezet worden, zetten mensen in generatie-armoede niet alleen. Het gaat hier onder andere om het doorbreken van een sociaal isolement, een bewustwording van de waarde van cultuurparticipatie, de nodige informatie over het aanbod en het vervoer heen en terug, de mogelijkheid om in groep te gaan 'proeven' van verschillende zaken, de weg kennen, weten wat er van je verwacht wordt, persoonlijke drempels overwinnen ('voor cultuur moet je geleerd hebben', 'de mensen gaan mij bekijken...')

Verenigingen waar armen het woord nemen bereiken mensen in armoede die elders niet bereikt worden. Via activiteiten, huisbezoeken, mond aan mond reclame, blijven verenigingen steeds op zoek naar nieuwe mensen in armoede. Er ontstaat een lange termijn vertrouwensband tussen professionelen, mensen in armoede en vrijwilligers.

Sommige verenigingen bereiken bv mensen zonder papieren, mensen met een ontoereikend pensioen, mensen uit andere gemeenten, mensen met schulden.. Ook deze mensen beschikken niet over de middelen om te participeren aan het vrijetijdsaanbod, terwijl ze niet noodzakelijk genieten van het omnio-statuu. Een lokale vereniging kan wijzen op deze nood aan uitbreiding van de doelgroep.

Daarom kan een kansentas niet werken zonder betrokkenheid van een vereniging waar armen het woord nemen of een andere sociale organisatie die instaat voor de instap en opvang van mensen die geen ervaring hebben met vrijetijdsparticipatie.

Mogelijke afspraken met verenigingen waar armen het woord nemen:

- ⇒ Het mee bepalen van criteria en afbakenen van de doelgroep
- ⇒ De promotie en bekendmaking van de pas en de voorwaarden (bv promotie omnio-statuu) bij mensen die anders niet bereikt worden.
- ⇒ Het voorzien van intake-gesprekken, waarbij de reële situatie van mensen kan worden ingeschat (schulden, gezondheidskosten, gezinssituatie...)
- ⇒ Het voorzien of mee ontwikkelen van toeleiding, groepsactiviteiten, initiatie en kennismaking met cultuurparticipatie.
- ⇒ Het aankarten en doorgeven van ervaringen en vragen van de gebruikers (bv aangepast aanbod, vraag naar vorming, mensen die niet bereikt worden, onthaal, vervoer...)
- ⇒ Het geven van vorming en sensibilisatie over leven in armoede bij vrijetijdsaanbieders.

...

!! Belangrijke opmerking: Het opnemen van deze taken en administratie vereist tijd en middelen die uiteraard moeten voorzien worden.

De subsidiëring voor lokale netwerken vrijetijdsparticipatie mag niet aangewend worden voor personeel van lokale besturen, maar kan binnen een samenwerkingsproject wél doorgestort worden aan de sociale partner (bv vereniging waar armen het woord nemen) voor dit doel.

Zie ook de lijst met veelgestelde vragen op de website van Demos vzw, vragen 2.3 tot 2.10 <http://www.demos.be/lokale-netwerken/faqs/>

3. Netwerkverbreding en vrijetijdsparticipatie als middel

Een vrijetijds- of kansenpas moet volgens ons tegemoet komen aan twee belangrijke doelstellingen

- **Mensen kansen geven**
- **Mensen sterker maken**

Deze doelstellingen impliceren een aantal voorwaarden waar de aanbieder van de vrijetijdspas best rekening mee houdt.

'Mensen kansen geven' impliceert dat in de eerste plaats moet gezocht worden naar de mensen die op dit moment NIET over deze kansen beschikken.

Deze kansen situeren zich zeker niet alleen op het financiële vlak. Om zicht te krijgen op het geheel is vaak een actieve en betrokken tussenschakel noodzakelijk; sociale organisaties vormen een belangrijke factor om **geïsoleerde mensen** op te zoeken, te stimuleren, actief kansen te bieden en alle randvoorwaarden te vervullen voor participatie.

'Mensen sterker maken' betekent dat cultuurparticipatie ingezet wordt als middel.

Praktijkprojecten als Kunstproeven (samenlevingsopbouw Lier), Een paar apart (recht-op vzw Antwerpen) en de vele cultuurwerkingen van verenigingen waar armen het woord nemen, illustreren dat vrijetijdsparticipatie een ideaal middel is om op informele wijze te werken aan het doorbreken van een sociaal isolement, verhogen van het algemeen welzijn en zelfvertrouwen, verbreden van een sociaal netwerk, opbouwen van een cultureel kapitaal, losmaken van ideeën en vooroordelen...Pas ná dit proces is zelfstandige vrijetijdsparticipatie een haalbaar doel.

Het bereiken van deze doelstellingen kan door een kansenpas op te nemen in een totaalcontext met een permanente en deskundige aandacht voor drempels, ontmoetingsmogelijkheden, sensibilisatie en solidariteit.

⇒ FORMULE:

INKOMEN,

Rekening houdend met de verhouding inkomen/uitgaven (structurele tekorten, woon- en gezondheidskosten, schulden..)

+

SAMENWERKING

met organisaties en mensen die personen in armoede kennen, vinden, drempels wegwerken, een persoonlijke aanpak garanderen, toeleiding voorzien...

+

OMKADERING

van vrijetijdspas binnen participatie van a tot z

INFO EN VOORBEELDEN:

Meer info over inkomensgrenzen:

Omniostatuuat: http://www.riziv.fgov.be/citizen/nl/medical-cost/SANTH_4_5.htm

Budgetstandaard: <http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/docs/20090515121500MKYW.pdf>

Huishoudbudgetonderzoek: http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_huishoudbudget.htm

Europese armoedegrens: http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_aantal_armen.htm

Goede voorbeelden van kansenpassen (info en criteria op te vragen)

Criteria op maat (op basis van inkomensgrens en schulden):

Kansenpas Aalst. Contact: Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen, Eikstraat 99, 9300 Aalst, 053 / 78.36.60, joke@vierdewereldgroepaalst.be

Criteria op basis van omnio-statuuat:

Uitpas Mechelen. Contact: Dienst Cultuur en Toerisme, Minderbroedersgang 5, 2800 Mechelen, 015/44.52.89, michel.price@mechelen.be

Criteria op basis van omnio, inwoner Eeklo en cliënt ocmw, caw of opvangcentrum:

Komuitpas Eeklo. Contact: Wijkcentrum De Kring, Kaaistraat 32, 9900 Eeklo, 09/378.61.69, jan@wijkcentrumdekring.be

Goede voorbeelden van cultuurparticipatieprojecten:

'Een paar apart'; Cultuurcafé waarbij mensen met en zonder armoede-ervaring samen op stap worden gestuurd in functie van netwerkverbreding.

Publicatie te verkrijgen bij Recht-op vzw, Hendriklei 19, 2660 Hoboken, 03/825.35.02

'Kunstproeven'; Laagdrempelige kunstzolder waar mensen in armoede kunnen deelnemen aan workshops beeldhouwen, digitale fotografie, drumband, schrijven...

Info en video te verkrijgen bij Ons Gedacht, Kluizestraat 37, 2500 Lier, 03/488.22.72, Jenne.meyvis@samenlevingsopbouw.be